

duhovnikov ali krščanstva v obče in katoličanstva posebej, vse to se ali zamolčuje, ali se pa kaže v napačni luči in v pokvarjeni sliki. Rajši hvalijo pisatelji protestantovstvo, kalvinstvo, husitovstvo, prostozidarstvo in liberalstvo, da se le katoličanstvo tembolj tlači ali pa smeši. — Tako je n. pr. knjiga »Apostol svobody« Karla Tůmya. Načelnik prekucije in prostozidar Mazzini se kaže kot velikan, obsijan od solnca slave in hvale, kot mučenik za najvzvišenejše ideje, a papeštvo se ponižuje in sramoti, cerkev in duhovništvo se smeši in obsoja. Kdo more trditi, ako pozna količkaj zgodovino, da je papeštvo mrtvec, nazadnjaštvo, protivnik svetlobe in resnice, nasprotnik znanosti in umetnosti? Kdo je neki več učinil za znanost in posebej še umetnost, kakor cerkev? Pripoveduje se tudi v tem delu, da treba novega verstva, katero bi moglo ogreti srca ljudij tako, kakor je pred 18. stoletji storilo krščanstvo, ki se je pa sedaj že preživelo. Kdor bi čital slučajno to knjigo in bi naletel morebiti še na kako tej podobno, po »Matici« izdano, sodil bi takoj, da je to društvo kaka protiverska zaveza, ki izkuša zasejati svoje nazore med narod. Podobni nazori se razpravljajo v spisu istega pisatelja »Ze života malého národa«, v katerém se nesramne laži in najumazanije blato meče na »družbo Jezusovo«. (Posebno se poudarja, da so oni spravili v propad narod češki.) Nikakor ne zaostaje za temi knjigami »Odboj Nizozemska proti Filipu II.«, v kateri se sramoti cerkev, njeni redovi in njene ustanove. Prav tak je spis »Čtrnáctý věk« Adámkov. Med drugim pravi ta pisatelj, da je smrt G. Bruna grozen zločin, kar kaže, da pisatelj malo pozna življenje in nauke tega »modrijana«, kakor tudi tedanje časovne razmere. Povest Karoline Světle »Zvonečková královna« ni drugega, ko navduševanje naravnost za — prostozidarstvo. Em. Tónner (v »Vypravování dějin domácích«) piše o inkviziciji, kakor da nima ni pojma o cerkveni zgodovini. Kot javni pisatelj bi moral iz svetovne zgodovine znati, da si cerkev v tej točki nima ničesar očitati. Strankarska sta spisa »Jan Žižka« in »Jiří z Poděbrad«, v katerih se kaže vse, kar je katoliško, hudobno in pokvarjeno, a vse, kar je husovskega ali protestantovskega, kot dobro in plemenito. Spis »Josef Jungmann« bi bil dober, ako mu ne bi bili dodani njegovi »Zapiski«, ki ga kažejo kot brezverca, deista in pristnega Voltairjanca. Že ko sem prvič čital nekaj njegovih zapiskov v »Časopisu čes. Muzeja«, mislil sem, da bodo mnogo škodili slavi Jungmannovi, ker kažejo, kako je slabo poznal svojo vero, pa o njej niti ni znal globlje premišljevati, ker so nekateri spisi, n. pr. o Bogu, nebesih in cerkvenih obredih jako plitki. (Konec.)

DRUGA SLOVSTVA.

»**Bilder aus Krain.**« I. Im Gebiete der Steiner-Bahn. Schilderungen von Joh. Sima, Zeichnungen von Lad. Benesch. Laibach. Ig. v. Kleinmayr & Fed Bamberg. 1891. 12°. Str. 192. Cena vez. 2 gld. — Kdor bi hotel na vsak način grajati to delo, našel bi morebiti tu pa tam kaj

neresničnega (n. pr. da so »Nemci in Slovani na razvalinah Emone ustanovili novo občino«, str. 6. in vendar pravi drugodi — str. 32. — »da so Slovani zasedli te dežele, katerim so se mnogo pred Habsburžani pridružili Nemci«, »und aus dem Schutte des alten Emona erhob sich Laibach«), izpodtikal bi se nemara tudi nad jezikom: a mi hočemo rajši to delo oceniti z ugodne strani, ker je ta stran dovolj očitvidna, in ker se dadó Slovencem manj prijetne stvari vsaj izgovarjati, ako ne opravičiti.

Naslov knjige naznanja jasno njen namen: podajati čitateljem slike iz naše lepe kranjske dežele. Ker si je izbral pisatelj res lepe slike, ker govori o kranjski deželi vseskozi z vnetim srcem in živo besedo, ker hoče čitatelja zanimati in ga pridobiti za svoj predmet, in ker je ta predmet mila naša domovina, kako bi pisatelju ne priznali hvale, katero je zaslužil! Nikjer — kolikor se spominjam — ne govori nemilo o naši deželi, nikjer ne žali naravnost domoljubnega in verskega našega čustva. nasproti pa opozarja kot velik prijatelj narode na lepoto raznih krajev, opisuje jih, povzema ob kratkem zgodovinske in topografske podatke, vse to razvrščuje v obliko posameznih potij, izletov ali obhodov, in tako imamo naposled nekako sliko cele gorenjske strani na levi strani Save pred seboj. Posamezni oddelki so pa ti-le: I. Das Gebiet der Steiner-Bahn im allgemeinen. II. Eine orientierende Wanderung längs der Bahnlinie. III. Laibach als Ausgangspunkt der Bahn. IV. Laibachs Umgebung. V. An der Save. VI. Der Uranschtitzberg und seine Nachbarschaft. VII. An der Feistritz. VIII. Durchs Tucheiner-Thal. IX. Durch das Radomlja-Thal. X. Im Moräutscher-Thal. XI. Krainburg zu! — Pisava v obče, posebej raba krajevnih imen, ki so po nemško zasukana (poleg katerih so v oklepajih pač večinoma tudi čisto slovenska imena) pravi nam, da je knjiga v prvi vrsti pisana za tujce, za Nemce, ki prihajajo vedrit se po letu v našo domovino, ali jo želé poznati natančneje. Za ta namen je res pripravna in reči moramo, da je tako delo bilo tudi potrebno. Založnik je pa namenil to knjigo tudi »sinovom Kranjske v veselje, v čast in slavo dragi domovini«.

Ne moremo si kaj, da bi ne opomnili, česar smo pogrešali. Pisatelj govori mnogo o krajih, ne govori pa o ljudeh, ne govori dovolj o narodu, ki živi v teh lepih krajih. Njegove slike so podobne onim pokrajinskim slikarijam, ki nam kažejo gore in doline, planjave in reke, — a cloveka ne, ali k večjemu redko katerega. Dasi se dá to razlagati iz pisateljevega namena, vendar — čitatelj pogreša — vsaj pogrešali smo mi.

Kar nas je pa v tem delu veselo iznenadilo, to so lepe slike-ilustracije. Izvršil jih je znani slikar L. Benesch, kateremu radi izrekamo zahvalo za njegov fini ukus, kakor za umetelno izvrševanje. Dasi so majhne, vendar so še dosti natančne. V les sta jih vrezala Günther & Rucker na Dunaju.

Ne smemo pa tudi prezreti, da je tipografsko lice te knjige res vzorno. Slike so tiskane v raznih barvah, posebno elegantno so nekatere

narejene na barveni podlagi, zaradi česar je učinek jako krepak. V obče smemo reči, da dela knjiga res čast založništvu.

Rekli smo mnogo pohvalnega o tem delu, a rečemo tudi še naposled — veseleč se, da je to delo domovinsko —, da smo govorili po resnici.

Dr. Fr. L.

»Zur Ortsnamenforschung in Kärnten.«
S knjižico, ki ima ta naslov, uprlo se je »Kato-liško politično in kmetijsko društvo za koroške Slovence« proti napadu, katerega je napravil arhivar koroškega zgodovinskega društva A. pl. Jaksch s svojo brošuro: »Ueber Ortsnamen und Ortsnamenforschung mit besonderer Rück-sicht auf Kärnten« na slovenski Gorotan. Ta gospod je namreč političen zgodovinar, zato bi rad tudi zgodovino zasukal po svoje in dokazal, da so Nemci prvotni prebivalci koroške dežele in »da Slovenci kalé mir, ker si v novejem

času izmišljajo za stara zgodovinska nemška imena po Koroškem svoja slovenska, ali pa jih spakedravajo.« Komu ne pride pri tem na misel volkovo vprašanje: »Jagnje, zakaj mi kališ vodo?« Le škoda, da se hoče g. Jaksch šteti med učenjake, škoda, da ima vsak dan v roki izvirne listine in beleži v repertorij na tisoče slovenskih imen iz davne preteklosti, pa si upa na ta način slepiti sebe in lahkoverne čitatelje! No, slovensko društvo je z omenjeno knjižico možu dobro zasolilo, kažoč, kako je g. pl. Jaksch neštevilna slovenska krajevna imena iz nevednosti ali celo hudobnosti grdo ponemčil. Društvo tudi zahteva, da naj se nihče več ne dotika z deželnim zakonom l. 1850. uradno potrjenih slovenskih krajevnih imen na Koroškem, katera bi g. pl. Jaksch s svojim spisom rad izpihal iz Imenika. Da se ta mož zopet ne opeče, naj se nauči jezika dežele, kamor je prišel jest kruh, ter odloži politične gosli. A.

Narodne stvari.

Pesmi.

I. Lenčica.

Leži leži ravnó poljé,
Ravnó poljé kriške faré;
Po polju hodi Lenčica,
Prelepa mlada deklica.
In tamkaj govor tak ima:
»Še vsakdo pravi, govori,
Da v petek so strašné noči;
Kdor v petek gre po noči v vas,
Ta vidi kaj al' sliši glas.
Moj ljubi pa je presrčán,
On sem prihaja vsaki dan:
Še raji v petek me budi,
Ker se nikogar ne boji;
Brez tovaršije hodi sam,
Zato tak' rada ga imam.«
Prišel je v petek zopet že,
Ki fantje se ga vsi bojé;
Začné se polnoč bližati,
Nekdo pa zunaj žvižgati.

Brž k oknu Lenčica hití,
Besede te mu govori:
»Zato jaz velik strah imam,
Ker v petek hodiš k meni sam;
In to se meni čudno zdí,
Zakaj se petka vse boji.«

»Neumen je, kdor se boji,
Saj ni prijetneje noči.«

»Ostani rajši ti doma,
Da bova brez strahú oba.«
»Nikoli nisem še ostal,
Kar prvič tebe sem poznal.
Saj je podoben dnevu dan,
Boji se le, kdor je plašan.«

Še dolgo sta menila se,
Še dolgo sta rad'vala se.
Kramljala ž njim je Lenčica,
Da vgasne zadnja zvezdica.

Ko beli dan se prebudi,
Tako ji mati govori:
»Morda si bolna, Lenčica,
Da si ponoči vstajala.«
»Bila sem bolna mamica,
Pa sem po noči vstajala;
Oknice sem odpirala,
Hladnejšo sap'co dihala.«
»Oj Lenčica, edina hči,
Vse méni se in govori,
Da ti vasuješ vse noči.
Ni bilo tega in ne bo,
Da bi godilo se tako.«

Deklè mladó neumno je,
Pa ne poslušá matere.
Ko mati jo je kregala,
Ostro je odgovarjala.